

ปัญหาบางประการในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิด
ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย
Problems Related to the Enforcement of Unsafe Product Law in Thailand

รัชดาพร สังวร*

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาบางประการในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 โดยผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญ 2 ประการได้แก่การพิสูจน์ความเสียหายตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประกอบการในการไล่เบี้ยระหว่างกัน นอกจากการนำเสนอปัญหาแล้วผู้เขียนยังได้นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งสองประการด้วย โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจทำได้โดยการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะประโยชน์แก่ผู้อ่านและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ความรับผิดสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ

Abstract

The purpose of this article is to propose some problems related to the enforcement of Unsafe Product Law which was effective since B.E.2009. The author found two major problems which are the problem on the provability of damages under section 6 of the Unsafe Product Liability Act B.E. 2008, and the problem on the right of recourse among entrepreneurs. The author, moreover, propose some guidelines to resolve such problems. To resolve those problems, we may amend any relevant laws to be clear. The author hopes that this article may be benefit to readers and relevant persons in order to amend related laws in the future.

Keywords: liability, unsafe product, consumer, entrepreneur

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
email: ratchadaporn.s@bu.ac.th

บทนำ

แวดวงอุตสาหกรรมในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมให้มีเทคโนโลยีด้านการผลิตให้มีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยการพัฒนาให้เครื่องจักรสามารถผลิตสินค้าได้ครั้งละเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนการผลิต และทำให้เกิดความรวดเร็วในการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคจำนวนมากส่งผลให้อุตสาหกรรมภายในประเทศมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการใช้เครื่องจักรเป็นกลไกสำคัญในการผลิตสินค้าจะส่งผลดีต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคในภาพรวมเนื่องจากผลิตสินค้าได้จำนวนมากในแต่ละคราวและมีความรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยสามารถลดจำนวนแรงงานมนุษย์ที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตสินค้าเป็นจำนวนมากอีกด้วย แต่ในการผลิตสินค้าจำนวนมากโอกาสที่จะมีความผิดพลาดในการผลิตและส่งผลให้สินค้าบางชิ้นในจำนวนที่ผลิตทั้งหมดเกิดความไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคก็ย่อมสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งเคยมีคดีเกิดขึ้นในต่างประเทศจำนวนมาก เช่น คดี *Shoshone Coca-Cola Bottling Co. v. Dolinski* ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เสียหายซื้อน้ำอัดลมซึ่งจำเลยเป็นผู้ผลิตมาดื่มและพบว่ามีเศษหนุตายอยู่ในขวดดังกล่าวทำให้ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งศาลก็พิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบเนื่องจากสินค้าที่จำเลยผลิตมีความไม่ปลอดภัย (ศักดิ์ ธนิตกุล, 2552) เป็นต้น

นอกจากความผิดพลาดจากการผลิตแล้ว การที่ผู้ประกอบการมุ่งที่จะลดต้นทุนการผลิตก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สินค้าที่ผลิตออกมาอาจเกิดความไม่ปลอดภัยได้เช่นกัน เช่น การออกแบบที่มุ่งจะลดต้นทุนการผลิตมากเกินไปจนส่งผลให้สินค้าเกิดความไม่ปลอดภัย ซึ่งเคยมีคดีเกิดขึ้นในต่างประเทศ เช่น คดี *Paricia Anderson v. General Motors* ซึ่งเป็นกรณีผู้เสียหายฟ้อง General Motors ซึ่งเป็นผู้ผลิตรถยนต์รุ่น Chevrolet Malibu ว่ามีความบกพร่องในการออกแบบรถยนต์ให้ถึงน้ำมันอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ปลอดภัยเพื่อที่จะลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บและศาลก็พิพากษาให้ General Motors ต้องรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว (ศักดิ์ ธนิตกุล, 2552) เป็นต้น นอกจากนี้สองกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศาลในต่างประเทศก็ได้มีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตหรือนำเข้าสินค้าเพื่อจำหน่ายต้องรับผิดชอบในความเสียหายซึ่งเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอีกหลายกรณีด้วยกัน

ในส่วนของประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยตรงนั้นได้แก่ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 แต่เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 โดยกฎหมายดังกล่าวถูกเสนอขึ้นครั้งแรกโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งได้ทำการศึกษาและพบว่ามีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ยังเป็นมาตรการโดยอ้อมที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องมีมาตรฐานในการผลิตและนำเข้าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภคอีกด้วย (มารยาท บุญดา, 2552) หลักการสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวก็คือการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกำหนดให้ผู้บริโภคมีภาระการพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการลดน้อยลงกว่ากฎหมายเดิมที่มีอยู่ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคน ซึ่งรวมถึงผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างหรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ซึ่งหากพิจารณาหลักการ

และภาพรวมของกฎหมายฉบับนี้แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นกฎหมายที่ดีฉบับหนึ่งที่ช่วยลดภาระการพิสูจน์ในฝ่ายผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคสามารถฟ้องคดีผู้ประกอบการได้สะดวกยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงประเด็นความสำเร็จหรือความเป็นไปได้ในการใช้งานจริงของกฎหมายฉบับดังกล่าว ผู้เขียนยังมีความเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ยังคงมีปัญหาบางประการในทางปฏิบัติที่อาจทำให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างสมประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และในบางประเด็นผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีความไม่ชัดเจนบางประการเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในแง่มุมต่างๆ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวรายละเอียดของปัญหาที่พบในแต่ละประเด็นในส่วนต่อไป โดยหวังว่าความคิดเห็นของผู้เขียนจะเป็นข้อสังเกตหรือแนวคิดบางประการที่อาจทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมมากขึ้นต่อไป

เนื้อเรื่อง

ดังที่ได้กล่าวในบทนำแล้วว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์ที่จะช่วยเพิ่มความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากในอดีตผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวจะต้องฟ้องร้องผู้ประกอบการเป็นคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีความยุ่งยากในการพิสูจน์เจตนาของผู้ประกอบการพอสมควรว่าได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ (เที่ยงธรรม พลโลก, 2553) นอกจากนี้ กระบวนการผลิตสินค้าในปัจจุบันต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ชั้นสูง การที่ผู้บริโภคจะตรวจสอบพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยอย่างไร้กระทำได้อย่าง การที่กฎหมายเดิมที่มีอยู่ผลักภาระการพิสูจน์ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคจึงทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในสมัยก่อนมักไม่ฟ้องร้องผู้ประกอบการเนื่องจากทราบว่าจะไม่สามารถหาหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้ประกอบการได้หรือหากฟ้องคดีก็มักจะแพ้คดีด้วยเหตุผลเดียวกัน การประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงเป็นสัญญาณที่ดีที่ผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองเพิ่มมากขึ้นและสามารถฟ้องร้องคดีต่อผู้ประกอบการได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่การปฏิบัติจริง การนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไปใช้บังคับก็ยังคงมีปัญหาอยู่บางประการซึ่งผู้เขียนเห็นสมควรที่จะนำเสนอในบทความนี้จำนวน 2 ประเด็นเพื่อเป็นอีกความเห็นหนึ่งที่น่านำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้สามารถมีผลบังคับใช้และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย

ปัญหาข้อที่ 1 ปัญหาภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ว่า

“เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการใด”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว สามารถแบ่งองค์ประกอบความผิดที่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์เพื่อเอาผิด

แก่ผู้ประกอบการได้เป็น 2 ข้อด้วยกันซึ่งได้แก่

1. ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และ
2. ผู้เสียหายใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดา

โดยผู้เขียนเห็นว่าภาระการพิสูจน์ในข้อ 2 นั้น ผู้เสียหายน่าจะสามารถพิสูจน์ได้โดยง่ายเนื่องจากการเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในฝ่ายตนเองซึ่งไม่มีความซับซ้อน ประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นปัญหาสำหรับผู้เสียหายคือ การที่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ สาเหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าภาระการพิสูจน์ดังกล่าวเป็นปัญหาเนื่องจากสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าบางประเภท การจะพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากสินค้าดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ยกตัวอย่างดังนี้

กรณีหนึ่งที่กรณีที่มีการพบสารเมลามีนปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์นมซึ่งผลิตจากประเทศจีนซึ่งส่งผลให้ทารกและเด็กในประเทศจีนป่วยมีนิวไนโต ไตวายและเสียชีวิตสูงขึ้นมากผิดปกติโดยในเดือนกันยายน พ.ศ. 2551 มีเด็กป่วยด้วยโรคนี้ถึง 53,000 ราย (มารยาท บุญตา, 2552) ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงต้องมีการตรวจสอบอย่างละเอียดเพื่อหาสาเหตุการป่วยและทราบว่าเด็กป่วยจากการรับประทานนมที่มีสารปนเปื้อน แต่หากกรณีดังกล่าวเกิดในประเทศไทยและนมที่มีสารปนเปื้อนซึ่งเกิดจากความผิดพลาดในการผลิตนั้น มีจำนวนน้อยมาก เช่น เพียง 10 หรือ 20 กระป๋อง ความเป็นไปได้ที่รัฐจะเข้ามาช่วยประชาชนสืบหาความจริงมีน้อยมากเนื่องจากผู้เสียหายมีจำนวนน้อยจึงไม่ถือว่ากระทบต่อส่วนรวม ดังนั้น ผู้เสียหายจึงต้องหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง เช่นนี้ผู้ได้รับความเสียหายจากการรับประทานนมที่มีสารปนเปื้อนจะสามารถพิสูจน์ได้อย่างไรว่าตนได้รับความเสียหาย จากสินค้าของผู้ประกอบการตามมาตรา 6 เนื่องจากการที่เด็กมีนิวไนโตหรือไตวายอาจเกิดได้จากหลายสาเหตุด้วยกันจะเห็นได้ว่าผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ด้วยตนเองเพียงลำพังแต่ต้องอาศัยการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์มาช่วย

กรณีที่สอง กรณีที่ผู้เสียหายขับรถชนและเกิดอุบัติเหตุจนทำให้ได้รับความเสียหายต่อชีวิต ญาติของผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้อย่างไรว่าผู้เสียหายเกิดอุบัติเหตุจนถึงแก่ความตายนั้น สาเหตุที่แท้จริงเกิดขึ้นจากอะไรระหว่างการที่รถยนต์ถูกออกแบบผิดพลาดโดยผู้ประกอบการไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคหรือเกิดจากตัวผู้เสียหายเองที่ประมาทจนทำให้เกิดอุบัติเหตุ หรือแม้จะพิสูจน์ได้ว่าอุบัติเหตุเกิดจากความประมาทของผู้เสียหาย แต่การที่ผู้เสียหายต้องถึงแก่ความตายนั้นเกิดจากการที่ผู้ประกอบการออกแบบรถยนต์ผิดพลาดโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ขับขี่ หากผู้ประกอบการออกแบบรถยนต์ให้มีระบบความปลอดภัยดีกว่านี้ ผู้เสียหายก็จะได้รับบาดเจ็บเท่านั้น แต่ไม่ถึงขั้นเสียชีวิต

นอกจากนี้ เนื่องจากคดีแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ถือเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ด้วย ผู้เขียนจึงเห็นควรนำบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตีความพิจารณาประกอบด้วยว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาดังที่ได้อ้างมาในเบื้องต้นได้หรือไม่ พบว่ามาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็มีบทบัญญัติที่ระบุให้ศาลสามารถกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้านการผลิต ออกแบบ ส่วนผสมของสินค้า รวมถึงการให้บริการซึ่งศาลเห็นว่าอยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการ ซึ่งบทบัญญัติมาตรานี้ก็มีลักษณะคล้ายกับบทบัญญัติที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ข้อมูลด้านเทคนิคไปให้ผู้ประกอบการ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาก็ผู้เขียนหยิบยกมาพิจารณาเนื่องจากปัญหา

ของผู้เสียหายคือพิสูจน์ไม่ได้ว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ผลิต ซึ่งต้องอาศัยการพิสูจน์จากตัวของผู้เสียหายเอง เช่น ต้องให้แพทย์มาตรวจผู้เสียหายหรือมีการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งผู้ประกอบการไม่สามารถมาตรวจสอบหรือให้ข้อมูลได้

อย่างไรก็ดี นอกจากมาตรา 29 แล้ว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็ยังมีบทบัญญัติในมาตรา 33 ซึ่งให้อำนาจศาลในการที่จะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองได้ตามที่เห็นสมควร และมาตรา 36 ที่ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดีได้ ในสองกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้เขียนยังมีข้อสงสัยในตัวบทกฎหมายดังกล่าวว่า พยานหลักฐานที่ศาลอาจเรียกมาเพื่อพิจารณาหรือการเรียกผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความเห็นนั้น ต้องเป็นการเรียกหรือให้ความเห็นในพยานหลักฐานที่มีอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาเสนอที่ศาลใช่หรือไม่ จะครอบคลุมกรณีที่ผู้เสียหายยังไม่มีพยานหลักฐานนั้นในครอบครองเลย แล้วศาลให้อำนาจในการสั่งให้ไปดำเนินการใหม่ เช่น การสั่งให้แพทย์ตรวจร่างกายผู้ป่วยใหม่ได้หรือไม่ ซึ่งหากไม่ได้ บทบัญญัติดังกล่าวก็จะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาคดีในกรณีนี้เช่นกัน

จากข้อเท็จจริงในสองกรณีข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้ปัจจุบันพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะมีบทบัญญัติที่ช่วยลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายในการฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของตนมากขึ้นกว่าบทบัญญัติในกฎหมายเดิมแล้วก็ตาม กล่าวคือ ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจว่าผู้ประกอบการมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่พิสูจน์เพียงว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการเท่านั้นก็เพียงพอที่ศาลจะรับฟังและสันนิษฐานได้ว่าผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบและเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่ต้องหาข้อต่อสู้เพื่อจะหักล้างความรับผิดก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติแล้ว การพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ไม่ใช่ว่าจะง่าย ดังกรณีตัวอย่างทั้งสองกรณีก็จะเห็นว่า ในการจะพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายว่าเกิดจากการบริโภคหรือใช้สินค้านั้นๆ จำเป็นที่จะต้องมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยด้วย ซึ่งผู้บริโภคซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปคงไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง แต่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งในคดีที่เป็นความเสียหายที่เกิดต่อบุคคลๆ เดียวหรือบุคคลจำนวนน้อยแทบเป็นไปไม่ได้เลยที่จะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้ความช่วยเหลือเนื่องจากไม่ใช่เรื่องที่กระทบคนหมู่มากในสังคม หรือหากจะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้บริการตรวจสอบดังกล่าวก็อาจจำเป็นที่จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและดำเนินการ ส่งผลให้ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยจะไม่สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานดังกล่าวได้เลย

ในส่วนนี้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็ได้มีบทบัญญัติที่ช่วยอุดช่องว่างดังกล่าวไว้พอสมควรแล้ว กล่าวคือ ใน ได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมและมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจที่จะดำเนินคดีแทนผู้เสียหายได้ (ไพโรจน์ วายุภาพ, 2552)

ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่มีค่าใช้จ่ายหรือขาดบุคลากรที่มีความรู้ที่จะช่วยในการดำเนินคดีกับผู้ประกอบการก็จะสามารถให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามาดำเนินคดีแทนได้ ดังนั้นหน่วยงานเหล่านั้นก็จะมีศักยภาพในการตรวจสอบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการได้ดีกว่า

อย่างไรก็ดี หากศึกษาไปถึงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งต้องนำมาอนุโลมใช้ได้แก่ มาตรา 39 - มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคจะพบว่ากฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่จะพิจารณาว่าสมควรเข้าดำเนินคดีแทนผู้บริโภคหรือไม่ โดยข้อพิจารณาประการหนึ่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค คือ การพิจารณาว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมหรือไม่ (ธานีศ เกศพิทักษ์, 2554) จึงเท่ากับว่าหากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นเรื่องของปัจเจกชนไม่กระทบถึงส่วนรวมก็อาจไม่เข้าดำเนินคดีแทนก็ได้ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนไม่เห็นพ้องด้วย เนื่องจากแม้เป็นเรื่องของบุคคลเพียงคนเดียวแต่หากบุคคลดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนและไม่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนดังกล่าวด้วยตนเองได้เนื่องจากไม่มีความรู้หรือไม่มีทุนทรัพย์ก็ตาม หน่วยงานของรัฐก็สมควรที่จะช่วยเหลือในทุกรณีเนื่องจากแม้มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะให้สิทธิผู้บริโภคในการฟ้องคดีเอง โดยมีเจ้าพนักงานคดีมาช่วยจัดบันทึกรายละเอียดต่างๆ แต่ประเด็นของปัญหาของผู้บริโภคมิใช่การที่ผู้บริโภคฟ้องคดีเองไม่ได้ แต่ปัญหายอยู่ที่ว่าผู้บริโภคไม่สามารถดำเนินการต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความเสียหายที่ตนมีว่าเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ซึ่งสาเหตุอาจเกิดขึ้นได้จากการไม่มีความรู้และการไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งส่วนนี้ผู้บริโภคต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วย

ดังนั้น ในประเด็นปัญหานี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าสมควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว โดยระบุให้ชัดเจนว่าในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและผู้เสียหายร้องขอมายังคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้สวนและพบว่าคดีมีมูล คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคต้องให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายโดยไม่มีข้อยกเว้นเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยทั่วกัน

ปัญหาข้อที่ 2 ปัญหาการไล่เบียดระหว่างผู้ประกอบการซึ่งรับผิดชอบร่วมกันตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

โดยคำว่าผู้ประกอบการตามมาตรา 4 ของกฎหมายฉบับดังกล่าว นั้น หมายความว่าถึง

1. ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
2. ผู้นำเข้า
3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะ

ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

จากถ้อยคำของกฎหมายดังกล่าวอาจตีความได้ว่าผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในลักษณะลูกหนี้ร่วม กล่าวคือผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการคนใดรับผิดชอบก็ได้หรือจะเรียกร้องจากผู้ประกอบการทั้งหมดก็ย่อมทำได้ (มารยาท บุญตา, 2552) ตามมาตรา 291 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹ ซึ่งในส่วนความรับผิดชอบผู้ประกอบการต่อผู้เสียหายนั้นกฎหมายค่อนข้างมีความชัดเจนและไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ประเด็นปัญหาใน

ข้อนี้เกิดภายหลังจากการที่ผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งหรือหลายร่วมกันได้จ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ผู้ประกอบการเหล่านั้นจะใช้สิทธิไล่เบียดกันอย่างไร เนื่องจากในตัวพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีการระบุอย่างชัดเจน จึงเกิดความสับสนกับผู้ประกอบการในการไล่เบียดระหว่างกัน โดยผู้เขียนขอแบ่งพิจารณาสิทธิการไล่เบียดระหว่างผู้ประกอบการออกเป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีที่หนึ่ง กรณีที่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นมีการระบุชัดเจนว่าลูกหนี้ทุกรายต่างต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนเท่าใดหรือกรณีที่ไม่มีการระบุรายละเอียดไว้ว่าแต่ละรายต้องรับผิดชอบอย่างไรและไม่มีข้อตกลงอื่นๆ ระหว่างผู้ประกอบการเพิ่มเติม เช่นนี้ให้ถือว่าผู้ประกอบการแต่ละรายต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆ กันตามมาตรา 296 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์² โดยลูกหนี้ร่วมกันจะไล่เบียดจากลูกหนี้ร่วมคนอื่นๆ ได้ต้องอาศัยอำนาจรับช่วงสิทธิตามมาตรา 229 (3)³ (ไพโรจน์ วายุภาพ, 2542) ซึ่งในกรณีนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมีความชัดเจนในการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของผู้ประกอบการทุกรายที่เกี่ยวข้อง

กรณีที่สอง กรณีที่ผู้ประกอบการแต่ละรายมีสิทธิในการเรียกร้องเงินหรือค่าเสียหายต่อกันตามสัญญาอื่นๆ ด้วย กรณีนี้เป็นกรณีที่สามารถพบเห็นได้บ่อยในทางปฏิบัติเนื่องจากคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น ประกอบด้วยบุคคลหลายคนเข้ามาเกี่ยวข้องในธุรกรรมการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสู่ผู้บริโภค บุคคลแต่ละคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็มักมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกทอดของสายการผลิตและจำหน่าย ดังนั้น จึงเป็นไปได้อย่างมากที่ในระหว่างผู้ประกอบการกันเองนั้น จะมีข้อตกลงเรื่องความรับผิดในกรณีนี้ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้นผู้เขียนยกตัวอย่างดังนี้

บริษัท ก เป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในประเทศญี่ปุ่น บริษัท ข นำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์จากบริษัท ก โดยนำชิ้นส่วนรถยนต์ดังกล่าวมาขายต่อบริษัท ค เพื่อประกอบเป็นรถยนต์และจำหน่ายในประเทศไทย นาย ง เป็นผู้ซื้อรถยนต์จากบริษัท ค ได้รับความเสียหายจากการที่ชิ้นส่วนรถยนต์ซึ่งผลิตโดยบริษัท ก มีความบกพร่องในการผลิต กรณีนี้นาย ง จะสามารถเรียกให้บุคคลได้รับผิดได้บ้าง หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นาย ง สามารถเรียกให้ผู้ประกอบการทุกรายรับผิดชอบได้ตามมาตรา 5 แต่ในทางปฏิบัติแล้ว

¹ มาตรา 291 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้ส่วนหนึ่งส่วนใด ถึงแม้ว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้ส่วนหนึ่งได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละคนใดคนหนึ่งส่วนหนึ่งหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง”

² มาตรา 296 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“ในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลายนั้น ท่านว่าแต่ละคนต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆ กัน เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าส่วนที่ลูกหนี้ร่วมกันคนใดคนหนึ่งจะพึงชำระหนี้ เป็นอันจะเรียกเอาจากคนนั้นไม่ได้ไซ้ ยังขาดจำนวนอยู่เท่าไร ลูกหนี้คนอื่นๆ ซึ่งจำต้องออกส่วนด้วยนั้นก็ต้องรับใช้ แต่ถ้าลูกหนี้ร่วมกันคนใดเจ้าหนี้ได้ปลดให้หลุดพ้นจากหนี้อันร่วมกันนั้นแล้ว ส่วนที่ลูกหนี้คนนั้นจะพึงต้องชำระหนี้ก็ตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ไป”

³ มาตรา 229 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมายและย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังกล่าวต่อไปนี้ คือ...

(3) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น หรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียในการใช้หนี้นั้นและเข้าใช้หนี้”

ผู้บริโภคมักจะฟ้องร้องผู้ประกอบการที่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับตนอันได้แก่บริษัท ค นั้นเอง ประเด็นปัญหาอยู่ตรงที่เมื่อบริษัท ค ได้จ่ายค่าเสียหายให้แก่นาย ง ไปทั้งหมดแล้ว บริษัท ค จะไปไล่เบี้ยเอาจากผู้ประกอบการรายอื่นได้หรือไม่ เพียงไร

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าในระหว่างผู้ประกอบการ หากไม่มีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นแล้วให้ผู้ประกอบการทุกรายรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆ กัน ซึ่งในกรณีนี้บริษัท ค อาจมองว่าเป็นไม่ธรรมเนื่องจากความบกพร่องเกิดจากชิ้นส่วนรถยนต์ที่ผลิตโดยบริษัท ก และนำเข้าโดยบริษัท ข ในกรณีนี้บริษัท ค จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไปฟ้องบริษัท ก หรือบริษัท ข ก็ได้เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิเฉพาะผู้บริโภคเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงการฟ้องร้องตามกฎหมายลักษณะละเมิดก็เห็นว่าความเป็นไปได้ที่จะชนะคดีมีน้อยมากเนื่องจากโจทก์มีภาระต้องพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการที่ขายสินค้าให้ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เมื่อพิจารณานิติสัมพันธ์ระหว่างบริษัท ค กับบริษัท ข ก็จะพบว่าทั้งสองบริษัทมีนิติสัมพันธ์ต่อกันตามสัญญาซื้อขายด้วย ซึ่งผู้ขายมีความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องต่อผู้ซื้อตามมาตรา 472 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁴ ดังนั้น บริษัท ค ย่อมสามารถเรียกให้บริษัท ข รับผิดชอบต่อตนได้ตามกฎหมายดังกล่าว

ประเด็นปัญหาต่อมาคือความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นมีขอบเขตเพียงใด โดยในส่วนของความรับผิดชอบในตัวสินค้า เช่น การนำทรัพย์สินชิ้นใหม่มาแทนให้หรือนำสินค้าชิ้นเดิมไปแก้ไขด้วยค่าใช้จ่ายของผู้ขาย เป็นเรื่องที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการนักกฎหมายว่าอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบดังกล่าว แต่ในกรณีนี้จะเห็นว่าผู้ซื้อประสงค์จะเรียกคืนค่าเสียหายที่ตนต้องเสียไปจากการที่สินค้าที่ซื้อมีความชำรุดบกพร่องและตนถูกผู้ซื้อฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กรณีนี้ ยังเป็นประเด็นที่ไม่มีความชัดเจนว่าจะสามารถทำได้หรือไม่

นอกจากนี้ หากทำได้ ค่าเสียหายนี้จะเป็นการให้แทนความชำรุดบกพร่องของตัวทรัพย์สินนั้นโดยตรงหรือให้แทนความเสียหายทุกอย่างที่เกิดสืบเนื่องจากความชำรุดบกพร่องนั้น (จำปี โสธพพันธุ์, 2546) ก็ยังไม่เป็นที่ชัดเจน ในส่วนของคำพิพากษาที่พบนั้น จะเป็นไปลักษณะของการเลิกสัญญาโดยอ้างเหตุความชำรุดบกพร่องและเรียกค่าเสียหายจากการเลิกสัญญา เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1641/2522 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4974/2545 แต่ยังไม่พบกรณีที่ผู้ซื้อต้องการเรียกค่าเสียหาย แต่ไม่ต้องการเลิกสัญญาว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ ดังนั้น จึงเท่ากับว่าหากในสัญญาซื้อขายไม่ได้ระบุให้สิทธิผู้ซื้อในการเรียกร้องค่าเสียหายจากกรณีสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อก็จะไม่สามารถไล่เบี้ยค่าเสียหายคืนจากผู้ขายได้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่น่าจะเป็นธรรมนัก เพราะหากว่าผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจอยู่ในสถานะเดียวกับบริษัท ค ต้องถูกผู้บริโภคฟ้องให้รับผิดชอบ แต่ไม่สามารถไปไล่เบี้ยผู้อื่นได้ตามกฎหมาย ท้ายที่สุดบริษัท ค ก็ต้องเพิ่มราคาสินค้าเพื่อนำเงินส่วนที่เพิ่มขึ้นไปชื้อประกันภัย ผลกระทบก็จะตกอยู่ที่ผู้บริโภคนั่นเองเพราะผู้ประกอบการจะใช้อธิเพิ่มราคาสินค้าตามค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าน่าจะมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการระบุให้ชัดเจนว่าผู้ประกอบการที่ซื้อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาจากผู้ประกอบการรายอื่นสามารถไล่เบี้ยค่าเสียหายเอาจากผู้ขายสินค้านั้นได้เป็นทอดๆ ไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้ที่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการที่ไม่มี

⁴ มาตรา 472 วรรคแรกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งซื้อขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ”

ความรู้ด้านกฎหมายได้รับความคุ้มครองโดยสามารถไล่เบี้ยค่าเสียหายที่ตนอาจต้องจ่ายไปก่อนตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เอาจากผู้ประกอบการรายอื่นซึ่งขายสินค้านั้นให้ตนได้ แม้ในสัญญาซื้อขายจะไม่ได้ระบุไว้ก็ตาม

อย่างไรก็ดี หากผู้ประกอบการรายใดซึ่งถูกผู้บริโภคฟ้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เห็นว่ามีผู้ประกอบการรายอื่นที่สมควรเข้ามารับผิดชอ่วมกันในคดีก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกผู้ประกอบการรายอื่นเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ในคราวเดียวกันเพื่อให้ศาลพิจารณาแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอต่อผู้เสียหายและต่อผู้ประกอบการแต่ละรายในคราวเดียวกันไปได้เลยเพื่อที่ผู้ประกอบการรายนั้นๆ จะได้ไม่ต้องดำเนินการฟ้องไล่เบี้ยผู้ประกอบการรายอื่นในคราวหลังด้วย

บทสรุป

ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถือได้ว่าประเทศไทยได้มีมาตรการทางกฎหมายอีกมาตรการหนึ่งที่สามารถช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งตนได้จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค โดยหลักการสำคัญของกฎหมายดังกล่าวคือ การลดภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคเพื่อให้ศาลเห็นว่าผู้ประกอบการมีความรับผิด กล่าวคือ ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงเจตนาภายในของผู้ประกอบการว่ามีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพียงแต่พิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของผู้ประกอบการทั้งที่ผู้เสียหายเก็บรักษาและใช้งานตามปกติ ซึ่งหากพิจารณาถึงหลักการของกฎหมายฉบับนี้ก็ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีหลักการและเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายที่ดีที่ช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่ายังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ 2 ประการ คือ

1. การที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการเพื่อให้ครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายนั้น ในบางกรณีเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายไม่สามารถทำได้โดยลำพัง เนื่องจากความเสียหายบางอย่างเกิดจากสาเหตุและปัจจัยหลายประการ การที่จะพิสูจน์ว่าสินค้าของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหาย อาจต้องใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งเป็นการยากสำหรับผู้บริโภคโดยทั่วไปที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ผู้บริโภคสามารถร้องขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามาช่วยดำเนินคดีได้ก็ตาม แต่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ได้ระบุว่าเป็นดุลยพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะพิจารณา โดยองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาคือพิจารณาว่าการดำเนินคดีแทนนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้น กรณีที่ความเสียหายเกิดกับบุคคลจำนวนน้อย บุคคลเหล่านั้นก็อาจไม่ได้รับความช่วยเหลือได้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยระบุให้ชัดเจนว่าหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยร้องขอ และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นว่าคดีมีมูล คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคต้องเข้าช่วยดำเนินคดีแทนโดยไม่มีข้อยกเว้น

2. การไล่เบี้ยระหว่างผู้ประกอบการหลังจากที่ได้มีการจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคแล้วยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากกฎหมายมุ่งเพียงแต่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก ดังนั้น จึงไม่มีการระบุในกฎหมายอย่างชัดเจนว่าเมื่อผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งได้จ่ายค่าเสียหายให้ผู้บริโภคแทนผู้ประกอบการรายอื่นแล้ว ผู้ประกอบการรายนั้นๆ จะไล่เบี้ยผู้ประกอบการที่เหลืออย่างไร เมื่อพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้

ระบุถึงสิทธิไล่เบียดได้อย่างชัดเจนแล้ว ก็ต้องพิจารณาจากหลักทั่วไปของกฎหมายลักษณะหนี้ที่เปิดช่องให้ไล่เบียดได้ โดยหากไม่ตกลงกันเป็นอย่างอื่นจะสามารถไล่เบียดให้ผู้ประกอบการรายอื่นรับผิดชอบได้เป็นส่วนเท่าๆ กัน แต่หากผู้ประกอบการรายนั้นๆ ยังมีสิทธิเรียกร้องต่อผู้ประกอบการรายอื่นตามสัญญาซื้อขายก็อาจเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องได้อย่างไรก็ดี กรณีนี้ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าความรับผิดชอบชำรุดบกพร่องครอบคลุมไปถึงการเรียกเงินค่าเสียหายด้วยหรือไม่ หรือจะคุ้มครองเฉพาะการเปลี่ยนตัวสินค้าใหม่หรือนำสินค้าไปซ่อม คำพิพากษาศาลฎีกาที่พบก็จะเข้าลักษณะการเยียวยาด้วยสินค้าหรือเป็นการเลิกสัญญาแล้วเรียกค่าเสียหายเท่านั้น ยังไม่พบว่าหากไม่มีการเลิกสัญญาซื้อขายจะสามารถเรียกค่าเสียหายโดยอ้างเหตุชำรุดบกพร่องได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ควรมีการระบุให้ชัดเจนถึงสิทธิไล่เบียดของผู้ประกอบการเพื่อไม่ให้มีปัญหาการตีความในอนาคต

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนให้กล่าวไว้ข้างต้นจะเป็นอีกแนวความคิดหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้สามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างและผู้เสนอกฎหมายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำปี โสตนพันธุ์. (2546). คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พร้อมคำอธิบายในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2542). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2552). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ.
- เที่ยงธรรม พลโลก. (2553). ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าไม่ปลอดภัยต้องรับผิดชอบอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2555, จาก <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb%2Dbf2e%2D464e%2D97e5%2D440321040570&ID=1746>
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลสยามพรินติ้งและพับลิชชิง.
- มารยาท บุญดา. (2552). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2552). คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ผู้เขียน

นางรัชดาพร สัจวร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

email: ratchadaporn.s@bu.ac.th